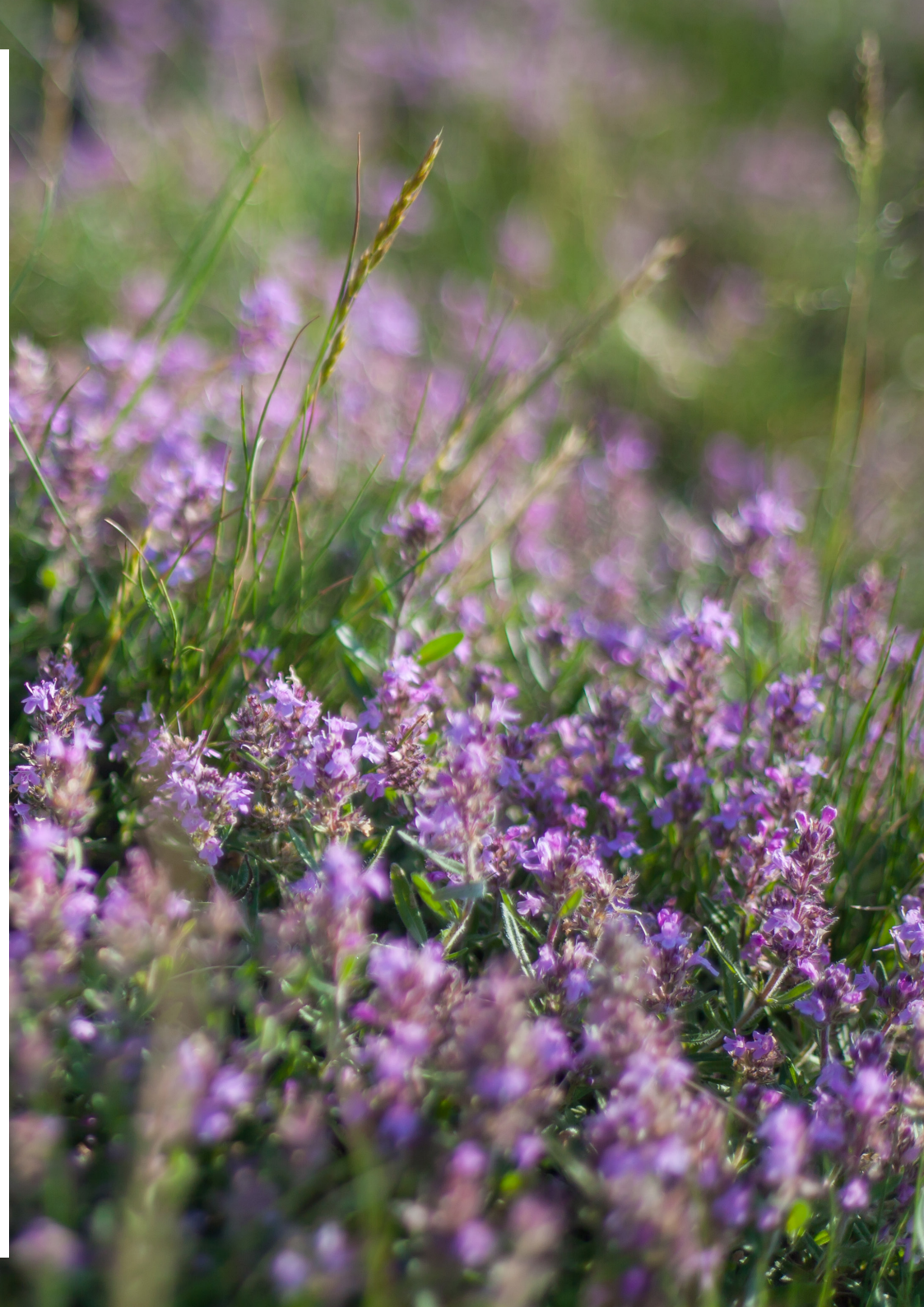

MAIG 2023

**POLICY
BRIEF**

Als boscos mediterranis abunden els productes alimentaris silvestres amb propietats úniques i exclusives

CTFC

POLICY
BRIEF
SERIES / 1

Autors:

Marta Rovira, Míriam Piqué, José Antonio Bonet¹
Enrico Vidale, Nicola Andrighetto, Davide Pettenella²
Anže Japelj³
Inês Conceição, Joana Amaral Paulo, Susete Marques, Jose Borges⁴
Ibtissem Taghouti, Mariem Khalfaoui, Issam Touhami⁵

¹ Forest Science and Technology Centre of Catalonia (CTFC)

² University of Padua, Dep. TeSAF (UNIPD)

³ Slovenian Forest Institute (SFI)

⁴ University of Lisbon, School of Agriculture (ISA)

⁵ National Research Institute of Rural Engineering, Water and Forests (INRGREF)

Amb la col·laboració de:

James Chamberlain - United States
Department of Agriculture (USDA)

Marta Cortegano – Support and
Development Centre (ESDIME)

Giulia Muir – Food and Agriculture
Organisation (FAO)

Sven Mutke - Instituto de Ciencias Forestales
(ICIFOR-INIA), CSIC

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7997097>

Als boscos mediterranis abunden els productes alimentaris silvestres amb propietats úniques i exclusives. Una gran proporció de la gent que viu en aquesta regió cull i consumeix aquests productes, tot i això encara no s'ha desbloquejat tot el seu potencial comercial. A mesura que la demanda d'aquests productes continua creixent, aspectes com la producció local, la sostenibilitat i el valor afegit social atrauen cada cop més l'atenció dels consumidors conscients.

En aquest sentit, els productes alimentaris silvestres poden contribuir significativament a les economies intel·ligents i inclusives de base biològica i al desenvolupament de la regió rural de la Mediterrània, sempre que s'abordin de manera assenyada. Això significa garantir que: a) es millora la definició, classificació i regulació d'aquests productes; b) es verifiquen i milloren les solucions innovadores per a la qualitat, la seguretat i la sostenibilitat; c) es promouen estratègies de màrqueting conscients de les qüestions mediambientals, socials i de governança (ESG); d) es desenvolupen estructures organitzatives integradores i models de negoci.

- ✓ **Els productes alimentaris silvestres estan fortament connectats amb les economies locals, els mitjans de vida rurals, la conservació de la biodiversitat, els coneixements tradicionals, la identitat territorial, la gastronomia i altres valors culturals.**
- ✓ **L'ús sostenible dels productes alimentaris silvestres contribueix a la conservació dels boscos mediterranis.**

El **projecte WildFood** ha avançat en la promoció d'**estratègies conjuntes innovadores** amb l'objectiu de millorar els controls de qualitat i seguretat i la producció sostenible en totes les etapes de les cadenes de valor dels productes alimentaris silvestres seleccionats -pinyons, glans, tòfones i plantes aromàtiques- a la zona mediterrània. **L'agrosilvicultura és una font important d'aliments semi silvestres i una alternativa a la recol·lecció silvestre** que pot ajudar a mitigar les pressions sobre les poblacions naturals i millorar les cadenes de valor d'aquests productes. Tanmateix, calen més passos per avançar cap al creixement sostenible del sector dels productes alimentaris silvestres i les seves grans contribucions a l'economia verda i al desenvolupament rural.

Aquest resum de polítiques descriu **quatre vies** per millorar les cadenes de valor dels productes alimentaris silvestres, promoure el creixement sostenible del sector i contribuir a l'**economia verda i el desenvolupament rural**. Aquestes vies es basen principalment en les conclusions del projecte PRIMA **WildFood** i de projectes anteriors finançats per la UE.

Productes alimentaris silvestres: definició, classificació i regulació

La recol·lecció d'aliments silvestres és una de les activitats humanes més antigues; no obstant això, la manca de claredat en allò que es considera un producte alimentari salvatge en les normes europees i internacionals els margina per complet, afectant especialment el sector primari.

El **projecte Wildfood** suggereix la definició següent:

Els productes alimentaris silvestres són recursos biològics no gestionats utilitzats com a aliment i obtinguts de l'activitat de recol·lecció als boscos i altres terres.

Un producte alimentari semi-silvestre ha estat sotmès a alguna forma d'intervenció humana per augmentar la productivitat que es pot considerar una activitat agrícola.

Aquests productes s'enfronten a altres desafiaments:

- La domesticació dels productes alimentaris silvestres augmenta el pas de l'activitat forestal a l'agrícola; tanmateix, les plantacions de productes semi-silvestres sovint es consideren forestals amb un excés associat de limitacions i restriccions. En aquest sentit, **hi ha una necessitat immediata d'incloure aquestes plantacions dins de les activitats agrícoles i ser considerades com a producció agrícola**. Tot i això, no tots els productes inclosos sota el paraigua dels productes alimentaris silvestres responen a aquesta necessitat i cal un debat individualitzat en profunditat.
- El Codi Duaner Europeu no inclou codis adequats per al seguiment dels productes alimentaris silvestres. **La introducció de codificacions específiques i nous codis duaners per a les espècies alimentàries silvestres és essencial per a una millor organització, seguiment i anàlisi d'aquest sector.**

- El sector té un alt grau d'informalitat a causa dels sistemes fiscals poc sofisticats aplicats de manera diferent entre els països europeus. La formalització del sector està íntimament lligada a la innovació de les polítiques fiscals. **Un sistema fiscal nul o baix, coordinat amb documents de traçabilitat, ha de tenir en compte les necessitats dels productors primaris, i no afectar-los negativament.**

- ✓ **La recol·lecció d'aliments silvestres és una de les activitats humanes més antigues. No obstant això, el seu concepte com a activitat econòmica i com es classifica en l'economia encara estan sense definir.**

Qualitat, seguretat i sostenibilitat a les cadenes de valor dels productes alimentaris silvestres

El gran nombre de productes, usos i mercats de productes alimentaris silvestres condueix a cadenes de subministrament complexes que són difícils de rastrejar i supervisar des dels seus orígens fins als consumidors. **Es necessiten sistemes innovadors de traçabilitat i control per millorar la qualitat, la seguretat, la sostenibilitat i la diligència deguda a totes les etapes de les cadenes de valor.** Les mesures de política recomanades són les següents:

- **Donar suport a la investigació i el desenvolupament per rastrejar el proveïment sostenible de productes alimentaris silvestres i mètodes de producció de productes alimentaris semi-silvestres.** Això inclouria inventaris i sistemes de control, procediments innovadors per registrar informació quantitativa sobre la recol·lecció i el comerç, i procediments de vigilància adequats i realistes per garantir collites sostenibles.
- **Promoure tècniques llestes per utilitzar i el desenvolupament de noves innovacions per millorar la qualitat i la seguretat a les cadenes de valor de productes alimentaris silvestres.** Això inclou sistemes d'anàlisi de riscos i punts de control crítics, normes de seguretat alimentària, innovacions en la producció, monitorització de la mecanització de collita, millores en el procés de manipulació, control de plagues, manteniment d'equips i instal·lacions, emmagatzematge, envasament i transport.
- **Desenvolupar capacitació sobre tècniques innovadores per augmentar la qualitat, la seguretat i la sostenibilitat** adreçades a diferents actors en diferents etapes de les cadenes de valor.
- **Desenvolupar esquemes de certificació ajustats que garanteixin la qualitat i la seguretat.** Els nous sistemes de certificació i les normes adaptades als productes alimentaris silvestres poden ser instruments valuosos per garantir la qualitat i la seguretat, així com per proporcionar als consumidors la informació que necessiten per prendre decisions de compra adequadament informades.

- ✓ **Les innovacions s'han de recolzar amb accions de formació a mida i capitalització per augmentar l'impacte a un públic més ampli i, per tant, augmentar la qualitat, la seguretat i la sostenibilitat a les cadenes de valor dels aliments silvestres mediterranis.**

Estratègies de comercialització de productes alimentaris silvestres

Les estratègies de màrqueting innovadores específiques que inclouen eines com la **certificació**, **l'etiquetatge** i la **marca** per als productes alimentaris silvestres poden augmentar el seu valor de mercat, popularitat i consum, alhora que promouen pràctiques de collita sostenibles i responsables. Es recomana l'adopció de mesures polítiques per a:

- Fomentar la **creació d'una certificació grupal per als productes alimentaris silvestres** (un conjunt de sistemes de certificació, és a dir, orgànics, de comerç just, etc.) per facilitar el procés i augmentar les oportunitats perquè les empreses i els petits agricultors accedeixin a nous mercats.
- Donar suport a l'aplicació de **normes d'etiquetatge, especialment entre els productors rurals**, per facilitar la visibilitat i competitivitat dels productes alimentaris silvestres de les petites empreses i eliminar la confusió internacional causada pel comerç entre espècies i productes.
- Promoure la cooperació entre els productors mitjançant la **creació de marques i empaquetatges únics** per ajudar a distingir els productes locals dels altres i augmentar el reconeixement de les empreses al mercat, alhora que es combat el trànsit a través de les fronteres internacionals i es promou la transparència i la rendició de comptes a les cadenes de subministrament.
- Facilitar el desenvolupament de **campanyes de formació** per augmentar les capacitats de la mà d'obra i estar preparats per fer front als reptes que representen els futurs sistemes d'etiquetatge i certificació.

✓ **La certificació i l'etiquetatge proporcionen transparència pel que fa a la seguretat dels aliments silvestres, la millora de les condicions de treball i la protecció dels boscos i la biodiversitat.**

Estratègies d'integració i models de negoci adaptats al sector de l'alimentació silvestre

Tenint en compte problemes greus com l'explotació dels recursos naturals, la degradació del medi ambient, la demanda d'energia i les desigualtats socials i econòmiques, les empreses estan més que mai sota pressió per cercar la sostenibilitat. **Les empreses il·lustrades es veuen obligades a passar d'estar centrades a l'empresa a un model operatiu integrat en xarxa que es preocupa pels aspectes ambientals, socials i de governança.** En el context dels productes alimentaris silvestres, les pràctiques comercials són molt heterogènies i no transparents, especialment pel que fa a la recollida, el comerç i l'etiquetatge. Les recomanacions per a l'adopció de mesures polítiques són les següents:

- Facilitar la **cooperació entre les parts interessades** en les diferents etapes de les cadenes de valor dels productes alimentaris silvestres, especialment entre els petits agricultors i les empreses rurals, mitjançant la promoció de xarxes innovadores, laboratoris vius, plataformes virtuals, entre d'altres formes de participació i col·laboració conjuntes.
- Fomentar **aliances publico-privades i associacions i acords multisectorials i de múltiples parts interessades** en el sector dels productes alimentaris silvestres per desenvolupar models empresarials innovadors que ofereixin oportunitats econòmiques a les zones rurals.
- **Redefinir els models de negoci** que contribueixin a la sostenibilitat, tenint en compte **la inclusió social i l'emprenedoria rural, i una distribució justa dels costos** amb un enfocament especial als productors primaris.

- ✓ **La connexió entre una àmplia gamma de parts interessades (productors primaris, pagesos, silvicultors, indústria, transformadors, assessors, govern, etc.) pot facilitar el desenvolupament conjunt d'una cartera de prioritats de recerca i innovació a la zona mediterrània.**
- ✓ **Una cooperació reforçada permetrà el desenvolupament i la promoció de models de negoci que contribueixin a una distribució equitativa dels costos, beneficis i riscos entre els operadors econòmics, tenint en compte els productors primaris.**

The PRIMA programme is supported under Horizon 2020 the European Union's Framework Programme for Research and innovation.

The Partnership for Research and Innovation in the Mediterranean Area will devise new R&I approaches to improve water availability and sustainable agriculture production in a region heavily distressed by climate change, urbanization and population growth.